

Semana grande de España en Aichi

Entre los días 24 y 31 de julio tendrá lugar la semana de España en la Exposición Universal de Aichi, con numerosos encuentros, conferencias y espectáculos. El proyecto Marca España, la iniciativa conjunta de empresas privadas y públicas para potenciar nuestra imagen en el exterior, ha organizado la conferencia "España-Japón: miradas recíprocas," con destacados representantes de ambos países en los ámbitos de la política, la empresa, los medios de comunicación y la universidad. En cuanto a la música, la oferta abarca desde el hip-hop de *La Mala Rodríguez*, el pop de *La Oreja de Van Gogh*, el rock de *Bunbury*, o las canciones de Javier Ruibal hasta el flamenco de Paco de Lucía. En el resto de espectáculos la oferta es igual de variada: desde las danzas del argentino Dani Pannullo al mimo con burbujas de Pep Bou y, por supuesto, las compañías flamencas niponas, como las de Yoko Komatsubara, Chiaki Iijima o la Fundación Maruwa.

La Triangulación sigue vigente

La idea de aprovechar sinergias entre españoles y latinoamericanos en impulsar el camino hacia Asia surgió hace algunos años y se plasmó en unas reuniones anuales que han servido para traer a España a un buen número de especialistas clave en esa coordinación tan necesaria. Tras haberse incorporado su impulsor, el embajador Manuel Montobbio, al Observatorio Iberoamericano Asia-Pacífico, las V Jornadas de Triangulación se celebraron los pasados 14 y 15 de junio, con mesas redondas sobre la cooperación a través de la Unión Europea, sobre la incidencia de China como nuevo actor económico en América Latina, sobre la fusión de culturas y sobre la posibilidad de plantear una agenda continua. El auge de la literatura le ha hecho ganarse un papel especial en el encuentro, con una mesa sobre "La influencia de Asia en la literatura iberoamericana" y la participación de los escritores Pedro Molina Temboury y Rolando Sánchez Mejías.

Las dos Coreas en el mundo globalizado

El Centro Español de Investigaciones Coreanas ha publicado un nuevo libro con los artículos más destacados de su última reunión, *El ámbito exterior de las relaciones coreanas* (Madrid, Verbum, 2005). Junto con las contribuciones de profesores coreanos y de los principales especialistas en nuestro país (Alfonso Ojeda, Alvaro Hidalgo, Josep Manuel Brañas, Ernesto de Laurentis...), destaca la de Carter Eckert, primera espada mundial sobre este país. Este profesor de Harvard recurre a la historia para asegurar que dentro del régimen de Pyongyang hay grupos reformistas favorables a un acuerdo amplio con Occidente como alternativa al desarrollo de la bomba atómica, y que serían favorecidos por una "política creativa" a cargo de Estados Unidos.

Nuevas titulaciones con oportunidades para los estudios de Asia

El Consejo de Universidades acaba de incluir las "lenguas orientales" en el catálogo de Grados, que permitiría licenciaturas de tres años, con un total de 180 créditos, además de un Master de un año. Los programas actuales de estudios de Asia afrontan de esta forma una oportunidad de expansión significativa, impulsados por la constatación del creciente interés entre el alumnado por una región tan pujante, aunque sin saber bien si sus universidades dispondrán de fondos para contratar nuevos profesores. Mientras tanto, cada nuevo curso es una oportunidad para remozar los muchos programas de asignaturas con título universal pero de contenido eurocéntrico, normalmente a cargo de profesores que pretextan falta de tiempo y similares para no impartir los apartados relativos a Asia. Entre los "100 momentos estelares de la historia de la literatura" del ejemplar conmemorativo de los cien números de la revista *Qué leer*, por ejemplo, no se menciona ninguno asiático.

Los silencios expresivos de Kim ki-duk

La reciente popularidad de este famoso cineasta surcoreano que tanto debe a Jean-Luc Godard refleja tanto el creciente interés por el séptimo arte de su país gracias también a directores como Jang Sun-woo o Im Kwon-taek. Llamen la atención los largos silencios en las dos primeras películas de Kim ki-duk estrenadas en España, *Primavera, verano, otoño, invierno... y primavera* (2003) y *Hierro 3* (2004). Santiago Porras, renombrado arquitecto y doctor por la Universidad de Tokio con una excelente tesis sobre el barroco asiático, nos hace llegar refranes mostrando que la comunicación sin palabras es una parte crucial de la cultura coreana. "Oír provoca males, no oír cura" (*túrúmyōn byōngigo, an tūrúmyōn yakida*) significa, literalmente, "no oír es medicina". Y para asegurar que lo mejor que debe hacer una recién casada en este país ante su suegra, "Hacerse tres años el sordo, y otros tres el mudo" (*guimōgōri samnyōniyo, bōngōri samnyōnira*); es decir, según este refrán, ni se debe escuchar lo que se supone no interesa, ni se debe hablar en demasía.

Ironía iraní

La mujer que quizás con mayor originalidad ha reflejado las últimas décadas en Irán ha sido la dibujante Marjane Satrapi. Tras el triunfo de la revolución islámica y su paso por Viena, Estrasburgo, París, Barcelona y ahora Madrid, Satrapi publicó una serie de trabajos entre los que destaca *Persépolis* (4 vols., Norma, 2003), un libro en cómics parecido al retrato tan sutil que de la Alemania nazi realizara Art Spiegelman en su renombrado *Maus* (Barcelona, Planeta de Agostini, 2001). Ahora, Sarjani expone en España su último mural, bajo el socorrido título de "Occidente visto por Oriente" e incluyendo miniaturas islámicas, fotografías y obras de artistas contemporáneos. Se puede ver hasta el próximo 25 de septiembre en el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

(castellano <http://www.cccb.org/cast/activ/expos/expos.htm>; catalán <http://www.cccb.org/cat/activ/expos/exposicions.htm>)

La originalidad fotográfica de Ueda

Shoji Ueda (Sakaiminato, 1913-2000) ha sido uno de los fotógrafos más innovadores a la hora de crear espacios y de conjugar sutilmente el retrato y el humor, la curiosidad por los detalles nimios y los paisajes, especialmente las dunas de Tottori, en su Japón natal. Su exposición retrospectiva "Una línea sutil", reunida por el Musée de l'Élysée de Lausana, se podrá ver en la sala de exposiciones de "La Caixa" en Madrid (Serrano, 80) hasta el 24 de julio y después en la de Mallorca (Pl. Weyler, 3), hasta el mes de octubre.

La política exterior china, estudiada a fondo

Una nueva muestra de la creciente contribución del mundo hispánico al conocimiento de Asia es el libro editado por Xulio Rios, *Política exterior de China. La diplomacia de una potencia emergente* (Barcelona, Bellaterra, 2005). De los estudios con artículos generalistas de hace unos años se va pasando a aportaciones delimitadas y a investigaciones más específicas, muestra de un público cada vez más amplio y unos vínculos cada vez más intensos de nuestros investigadores con los colegas de allende las fronteras, como latinoamericanos, portugueses y, por supuesto, chinos. El libro, además, está editado en la única colección de libros en España dedicada en exclusiva a Asia, como es la Biblioteca de la China Contemporánea. Un camino a seguir, ciertamente.

Una ayuda para el viaje a Japón

La excelente guía aparecida recientemente, *Rumbo a Japón* (Alertes, 2005), escrita por tres de los mejores conocedores españoles del Japón actual, Verónica Calafell, Jesús Espí y Marc Bernabé, puede resultar una excelente ayuda para guiarse por el país, tanto por los caminos, por los lugares de residencia como por algunos de los ideogramas más necesarios. El ingeniero alicantino Héctor García Puigcerver, por su parte, mientras estudia allí, mantiene una web con fotos de la vida diaria, de las calles y, en definitiva, de todo lo que ve, <http://kirai.bitacorras.com/> que se encuentra entre las cincuenta *blogs* en español más visitadas, según la bitácora atalaya <http://atalaya.blogalia.com/historias/25147>. Los tres autores del libro son traductores de *manga* y el *blogero*, autodefinido como un *geek* [adicto a los ordenadores, loco por internet], son un excelente ejemplo del atractivo de este país, cada vez más barato y accesible para las jóvenes generaciones.

Hiroshima, 60 años después

En Europa, la guerra finalizó con la muerte de Hitler y la caída de su búnker, pero en Japón fue la destrucción de dos ciudades lo que acabó con el conflicto. Ángel Ferrer, profesor de la Universidad de Estudios extranjeros de Kioto que ha vivido varias décadas en Japón, pronunciará una conferencia y proyectará un documental sobre el bombardeo de Hiroshima el próximo 28 en Casa Asia. Será una buena ocasión para debatir las consecuencias y los porqués que aún quedan difusos.

El Consejo Asesor, ante los dilemas de crecimiento de Casa Asia

Nueva delegación en Madrid, espacios insuficientes en Barcelona, ofertas de otras ciudades para nuevas instalaciones, el Observatorio Iberoamericano Asia-Pacífico, nuevas publicaciones como el Anuario o este boletín, el impulso a nuevas Tribunas bilaterales con países como Corea, Filipinas o India, etc. Los miembros del Consejo Asesor de Casa Asia debatieron recientemente en Barcelona sobre las iniciativas recién puestas en marcha, sobre proyectos para el futuro y sobre adónde se quiere llegar, una pregunta cada vez más sugerente una vez que Casa Asia, tras tres años de funcionamiento, ya está plenamente asentada. Los representantes y especialistas reunidos en Barcelona coincidieron en felicitar a la dirección por los numerosos logros, habiendo superado las expectativas más optimistas, pero también mostraron opiniones diferentes ante los nuevos desafíos que la institución tendrá que afrontar.

Los Huks pasan definitivamente a la historia

Luis Taruc, el fundador y líder de los Huks (de Hukbalahap o Hukbo ng Bayan Laban sa Hapon, Ejército Popular Anti-japonés), acaba de fallecer a los 92 años de edad. La guerrilla Huk, nacida durante la ocupación japonesa, tuvo en jaque al gobierno de Manila durante la posguerra, en una guerra civil de baja intensidad que perduró hasta 1954, el año en que Taruc acabó entregándose a las autoridades. Taruc, sustituido por sionistas ortodoxos al frente de los Huks y ocupando ya cargos secundarios, prefirió enfrentarse a la pena de prisión, donde estuvo doce años. Las desigualdades sociales en Filipinas que estuvieron en el origen de esta guerrilla son también el hilo conductor de las novelas de un antiguo amigo personal de Taruc y continuador del Premio Nobel de Literatura, Francisco Sionil Jose, especialmente *Mi hermano, mi enemigo* (Madrid, Maeva, 2004). En España han tenido más repercusión las obras de su colega indonesio, Pramoedya Ananda Toer criticando a sus colonizadores, mientras que en Holanda, por su parte, ha sido Sionil quien ha conseguido que alguna de sus obras llegue a ser un best-seller.

Mongolia, una transición ejemplar

Las últimas elecciones han mostrado la solidez del país asiático más prototípico en los últimos años de respeto de los principios básicos de la democracia, un parlamento cumpliendo su función, elecciones parlamentarias o presidenciales directas. Son las características básicas del nuevo sistema imperante en un país que Yolanda Fernández, directora de programas del Asian Development Bank en Mongolia, denomina "el ejemplo por excelencia en Asia en términos de transición política".

Distinto público, distinto samurái

Excelente película la última de Yoji Yamada en nuestras pantallas, *El ocaso del Samurái*, incluyendo escenas antológicas, es un desahogo del protagonista sobre sus penurias económicas en el momento más inapropiado. También, varios apuntes sobre por qué Japón fue capaz de volver a su favor el empuje por el, como una de las miles de escuelas de niñas, o *terakoya*, existentes en esos años. Los dos protagonistas cumplen un excelente papel, tanto Hiroyuki Sanada como Miyazawa Rie.

Editor: Florentino Rodao Comentarios y sugerencias: casaasia@casaasia.es

● Economía ● Sociedad ● Cultura

Setmana gran d'Espanya a Aichi

Entre els dies 24 i 31 de juliol tindrà lloc la setmana d'Espanya a l'Exposició Universal d'Aichi, amb nombroses trobades, conferències i espectacles. El projecte *Marca España*, la iniciativa conjunta d'empreses privades i públiques per potenciar la nostra imatge a l'exterior, ha organitzat la conferència "Espanya-Japó: mirades recíproques", amb destacats representants d'ambdós països en els àmbits de la política, l'empresa, els mitjans de comunicació i la universitat. Quant a la música, l'oferta va des del hip-hop de *La Mala Rodríguez*, el pop de *La Oreja de Van Gogh*, el rock de *Bunbury* o les cançons de Javier Ruibal fins al flamenc de Paco de Lucía. A la resta d'espectacles l'oferta és igualment variada: des de les danses de l'argentí Dani Pannullo al mim amb bombolles de Pep Bou i, evidentment, les companyies flamenques nipones, com les de Yoko Komatsubara, Chiaki Iijima o la Fundació Maruwa.

La Triangulació encara és vigent

La idea d'aprofitar sinergies entre espanyols i llatinoamericans per impulsar el camí cap a Àsia va sorgir fa alguns anys i es va concretar en unes reunions anuals que han servit per portar a Espanya un bon nombre d'especialistes clau en aquesta coordinació tan necessària. Després de el seu impulsor, l'ambaixador Manuel Montobbio, s'incorporés a l'Observatori Iberoamericà Àsia-Pacífic, els dies 14 i 15 de juny es van celebrar les V Jornades de Triangulació, amb taules rodones que van analitzar, entre d'altres, la cooperació a través de la Unió Europea, la incidència de la Xina com a nou actor econòmic a l'Amèrica Llatina, la fusió de cultures i la possibilitat de plantejar una agenda permanent. L'apogeu de la seva literatura li ha atorgat un paper especial en la trobada, amb una taula sobre "La influència d'Àsia en la literatura iberoamericana" i la participació dels escriptors Pedro Molina Temboury i Rolando Sánchez Mejías.

Les dues Corees en el món globalitzat

El Centre Espanyol de Recerques Coreanes ha publicat un nou llibre amb els articles més destacats de la seva darrera reunió, *El àmbit exterior de las relaciones coreanas* (Madrid, Verbum, 2005). Juntament amb les contribucions de professors coreans i dels principals especialistes al nostre país (Alfonso Ojeda, Álvaro Hidalgo, Josep Manuel Brañas, Ernesto de Laurentis...), destaca la de Carter Eckert, primera espasa mundial sobre aquest país. Aquest professor de Harvard recorre a la història per garantir que dins el règim de Pyongyang hi ha grups reformistes favorables a un acord ampli amb Occident com a alternativa al desenvolupament de la bomba atòmica i que es veurien afavorits per una "política creativa" a càrrec dels Estats Units.

Noves titulacions amb oportunitats per als estudis d'Àsia

El Consell d'Universitats ha inclòs recentment les "llengües orientals" en el catàleg de Grados, la qual cosa permetria llicenciatures de tres anys, amb un total de 180 crèdits, a més d'un màster d'un any. Els programes actuals d'estudis d'Àsia afronten d'aquesta manera una oportunitat d'expansió significativa, impulsats per la constatació de l'interès creixent entre l'alumnat per una regió tan pròspera, tot i no saber del cert si les seves universitats disposaran de fons per contractar nous professors. De moment, cada nou curs és una oportunitat per adaptar la gran varietat de programes d'assignatures amb títol universal però de contingut eurocèntric, normalment a càrrec de professors que s'excusen amb una pretesa manca de temps, o amb altres motius, per no impartir els apartats referents a Àsia. Entre els "100 moments estel·lars de la història de la literatura" de l'exemplar commemoratiu dels cent números de la revista *Qué leer*, per exemple, no n'hi ha cap d'asiàtic.

Els silencis expressius de Kim ki-duk

La recent popularitat d'aquest famós cineasta sud-coreà que tant deu a Jean-Luc Godard reflecteix tant el creixent interès pel setè art del seu país gràcies també a directors com ara Jang Sun-woo o Im Kwon-taek. Criden l'atenció els llargs silencis a les dues primeres pel·lícules de Kim ki-duk estrenades a Espanya, *Primavera, verano, otoño, invierno... y primavera* (2003) i *Hierro 3* (2004). Santiago Porras, arquitecte famós i doctor per la Universitat de Tòquio amb una excel·lent tesi sobre el barroc asiàtic, ens fa arribar proverbis que mostren que la comunicació sense paraules és una part crucial de la cultura coreana. "Escollar provoca mals, no escoltar guareix" (*tûrûmyôn byônggigo, an tûrûmyôn yakida*) significa, literalment, "no escoltar és medicina". I, per garantir que el millor que ha de fer una recent casada en aquest país davant la seva sogra, "Fer-se el sord durant tres anys i altres tants fer-se el mut" (*guimôgôri samnyônnyo, bôngôri samnyônira*); és a dir, segons aquest proverbi, ni s'ha d'escoltar allò que suposadament no interessa, ni s'ha de parlar massa.

Ironia iraniana

La dona que ha reflectit potser amb més originalitat les últimes dècades a l'Iran ha estat la dibuixant Marjane Satrapi. Després del triomf de la revolució islàmica i del seu pas per Viena, Estrasburg, París, Barcelona i ara Madrid, Satrapi va publicar una sèrie d'obres entre les quals destaca *Persépolis* (4 vols., Norma, 2003), un llibre de còmics semblant al retrat tan subtil que de l'Alemanya nazi va fer Art Spiegelman en el seu conegut *Maus* (Barcelona, Planeta de Agostini, 2001). Ara, Sarjani exposa a Espanya el seu últim moral, amb el socorregut títol "Occident vist per Orient", que inclou miniatures islàmiques, fotografies i obres d'artistes contemporanis. Es pot visitar fins al 25 de setembre al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

(castellà <http://www.cccb.org/cast/activ/expos/expos.htm>; català <http://www.cccb.org/cat/activ/expos/exposicions.htm>)

L'originalitat fotogràfica d'Ueda

Shoji Ueda (Sakaiminato, 1913-2000) ha estat un dels fotògrafs més innovadors a l'hora de crear espais i de conjuar subtilment el retrat i l'humor, la curiositat pels detalls nimis i els paisatges, especialment les dunes de Tottori, el seu Japó natal. La seva exposició retrospectiva "Una línia subtil", reunida pel Museu de l'Elysée de Lausana, es podrà veure a la sala d'exposicions de "La Caixa" a Madrid (Serrano, 80) fins al 24 de juliol i després a la de Mallorca (Pl. Weyler, 3) fins al mes d'octubre.

La política exterior xinesa, estudiada a fons

Una nova mostra de la creixent contribució del món hispànic al coneixement d'Àsia és el llibre editat per Xulio Rios, *Política exterior de China. La diplomàcia de una potència emergent* (Barcelona, Bellaterra, 2005). Dels estudis amb articles generalistes de fa uns anys es passa a aportacions delimitades i a recerques més específiques, mostra palesa d'un públic cada cop més ampli i d'uns vincles cada vegada més intensos dels nostres investigadors amb els col·legues a l'altra banda de les fronteres, com ara llatinoamericans, portuguesos i, evidentment, xinesos. El llibre, a més, s'ha editat en una única col·lecció de llibres a Espanya dedicada en exclusiva a Àsia, com és la Biblioteca de la Xina Contemporània. Certament, un camí que cal seguir.

Una ajuda per al viatge al Japó

L'excel·lent guia publicada recentment, *Rumbo a Japón* (Alertes, 2005), escrita per tres dels millors coneixedors espanyols del Japó actual, Verònica Calafell, Jesús Espí i Marc Bernabé, pot ser una magnífica ajuda per guiar-se pel país, tant pels camins com pels llocs de residència o per alguns dels ideogrames més necessaris. L'enginyer alacantí Héctor García Puigcerver, per la seva banda, mentre hi estudia, manté un web amb fotos de la vida diària, dels carrers i, en definitiva, de tot allò que hi veu, <http://kirai.bitacorras.com/> que es troba entre els cinquanta *blogs* en castellà més visitats, segons la bitàcola talaia <http://atalaya.blogalia.com/historias/25147>. Els tres autors del llibre són traductors de *manga* i el *bloguer*, autodefinint com a *geek* (adictes als ordinadors, boig per internet), són un excel·lent exemple de l'atractiu d'aquest país, cada vegada més econòmic i accessible per a les joves generacions.

Hiroshima, 60 anys després

A Europa, la guerra va acabar amb la mort de Hitler i la caiguda del seu búnquer, però, al Japó, va ser la destrucció de dues ciutats el que va acabar amb el conflicte. Àngel Ferrer, professor de la Universitat d'Estudis Estrangers de Kyoto que ha viscut diverses dècades al Japó, pronunciarà una conferència i projectarà un documental sobre el bombardeig d'Hiroshima el proper 28 a Casa Àsia. Serà una bona ocasió per debatre les conseqüències i els perquès que encara resten per esclarir.

El Consell Assessor, davant dels dilemes de creixement de Casa Àsia

Nova delegació a Madrid, espais insuficients a Barcelona, ofertes d'altres ciutats per a noves instal·lacions, l'Observatori Iberoamericà Àsia-Pacífic, noves publicacions com ara l'Anuari o aquest butlletí, l'impuls a noves Tribunes bilaterals amb països com Corea, Filipines o l'Índia, entre d'altres. Els membres del Consell Assessor de Casa Àsia van debatre recentment a Barcelona sobre les iniciatives tot just posades en marxa, sobre projectes per al futur i sobre on es pretén arribar, una pregunta cada cop més suggeridora un cop que Casa Àsia, després de tres anys de funcionament, ja està plenament assentada. Els representants i especialistes reunits a Barcelona van coincidir a felicitar la direcció pels nombrosos èxits, en haver superat les expectatives més optimistes, però també van mostrar opinions diferents davant els nous reptes als quals la institució haurà de fer front.

Els Huks passen definitivament a la història

Luis Taruc, el fundador i líder dels Huks (d' Hukbalahap o Hukbo ng Bayan Laban sa Hapon, exèrcit popular anti-japonès), acaba de morir als 92 anys d'edat. Nasqué durant l'ocupació japonesa, però després de 1945 la guerrilla huk va dur a deixar viure el govern de Manila durant el post-guerra, en una guerra civil de les anomenades de baixa intensitat que no va fins al 1954, l'any en què Taruc es va lliurar a les autoritats. Taruc havia estat substituït per comunistes ortodoxos al capdavant de l'organització, aleshores ja ocupava càrrecs secundaris i va preferir fer front a la pena de presó, on va passar dotze anys. Les desigualtats socials a les Filipines que van originar aquesta guerrilla són part essencial de les novel·les d'un admirador i antic amic personal de Taruc, l'escriptor Francisco Sionil Jose, sobretot *Mi hermano, mi enemigo* (Maeva, 2004). A Espanya, hi han tingut més presó les obres del seu col·lega indonesi Pramodya Ananda Toer, que critica els colonitzadors holandesos, mentre que en aquest país ha estat algun de les seves obres com un best-seller.

Mongòlia, una transició exemplar

Les últimes eleccions han mostrat la solidesa del país asiàtic més democràtic en els darrers anys de transició pacífica a la democràcia. Alternança de poder, respecte pels principis bàsics de la democràcia, un parlament que compleix amb la seva funció, eleccions parlamentàries o presidencials directes. Aquestes són les característiques bàsiques del nou sistema imperant en un país que Yolanda Fernández, directora de programes de l'Asian Development Bank a Mongòlia, nomena "l'exemple per excel·lència a Àsia en termes de transició política".

Públic diferent, samurai diferent

Excel·lent, la darrera pel·lícula de Yoji Yamada a les nostres pantalles, *El caso del Samurai*, que inclou escenes antològiques, el cas del desfogon del protagonista sobre les seves penúries econòmiques en el moment menys oportú. A més, diversos apunts sobre el perquè Japó va ser capaç de girar a favor seu l'empenta colonial, amb ara amb una desena de milers d'escoles de nenes, o *terakoya*, existents en aquells anys. Els dos protagonistes hi fan un paper excel·lent, tant Hiroyuki Sanada com Miyazawa Rie.